

NORMINIŲ IR NENORMINIŲ NEOLOGIZMŲ PAPLITIMAS STUDENTŲ KALBOJE

Aušra Didjurgienė

Kauno kolegija

Giedrutė Grigonienė

Kauno kolegija, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

DOI: <https://doi.org/10.52320/svv.v1iVII.238>

Anotacija

Straipsnyje aptariamos naujausio lietuvių kalbos leksikos sluoksnio – neologizmų – rūšys ir jų paplitimas studentų kalboje. Tyrimo tikslas – atskleisti norminių ir nenorminių neologizmų paplitimą studentų kalboje. Tyrimo uždaviniai: 1) aprašyti neologizmų rūšis kilmės ir normos požiūriu; 2) apžvelgti studentų vartojamus neologizmus normos požiūriu. Tyrimo objektas – studentų kalba. Tyrimui pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija. Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė ir sintezė, studentų apklausa raštu, tyrimo duomenų statistinė analizė. Studentų kalbos tyrimas rodo, kad jie gausiai vartoja įvairių svetimų kalbų žodžių, tačiau kartais suranda šiems svetimžodžiams lietuviškų atitikmenų ir pakaitų. Norėdami suteikti kalbai ekspresyvumo, studentai dažnai vartoja tam tikslui sukurtus naujadarus. Remiantis tyrimo duomenimis galima teigti, kad studentų kalboje lietuviški naujažodžiai visiškai nukonkuruojami skolinių, įteisintų rekomendaciniame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos svetimžodžių atitikmenų sąraše. Naujažodžio ar neteiktinos svetimybės pasirinkimas rodo, kad beveik pusę klausimyne pateiktų naujažodžių nukonkuruoja neteiktinos svetimybės. Lyginant pirmosios ir antrosios apklausų raštu duomenis galima teigti, kad pusė tyrime pateiktų naujažodžių gerokai populiareni už nevertotinas svetimybės, tačiau visi tyrime pateikti lietuviški naujažodžiai vartojami dažniau negu teiktini skoliniai.

Raktiniai žodžiai: neologizmai, naujieji skoliniai, naujieji dariniai, naujos žodžių reikšmės, studentų kalba.

Įvadas

Lietuvių kalba, kaip ir kitos kalbos, atspindi politinius, ekonominius, socialinius, kultūrinius visuomenės gyvenimo pokyčius daugiataučiam ir daugiakalbiame pasaulyje. Anot Vladarskienės (2021), leksika jautriausiai reaguoja į bet kokius visuomeninio gyvenimo pakitimus, nes žodžiai reikalingi naujiems dalykams pavadinti: vartosenoje kasdien atsiranda naujų žodžių, įvardijančių naujas realijas, reiškiančių naujas sąvokas, atskleidžiančių žmonių kūrybiškumą ir kalbinės saviraiškos galimybes. Kalboje atsiradę nauji žodžiai arba žodžių junginiai įvardijami kaip neologizmai, arba naujadarai (Tarptautinių žodžių žodynas, 2013). Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne (2022) ši naujoji leksika vadinama naujažodžiais, arba neologizmais.

Lietuvių kalbos neologizmų, arba naujažodžių, kilmės ir darybos tyrimų atlikta nemažai (Aleksaitė, 2019), (Girčienė, 2005; 2007; 2011), (Miliūnaitė, 2020), (Murmulaitytė, 2021). Naujažodžių vartosenos bei jų normiškumo tyrimų pavyko rasti mažiau: tyrinėti kompiuterijos naujažodžiai (Celiešienė, 2012), naujoji administracinės kalbos leksika (Vladarskienė, 2021), ypatybių pavadinimai (Aleksaitė, 2018), stilistiniai naujadarai internete (Girčienė, 2013). Naujažodžių tyrimų studentų kalboje normos požiūriu nepavyko rasti.

Kadangi kitos kalbos, šnekamoji kalba bei žargonas yra apibūdinami kaip bendrinės kalbos klaidų šaltiniai (Miliūnaitė, 2008), todėl aktualu atskleisti, kokius neologizmus (norminius ar ir nenorminius) studentai vartoja savo kalboje, kad būtų galima užkirsti kelią nenorminių neologizmų patekimui į studentų profesinę kalbą.

Problema – koks yra norminių ir nenorminių neologizmų (naujųjų skolinių, naujadarų) paplitimas studentų kalboje.

Tyrimo tikslas – atskleisti norminių ir nenorminių neologizmų paplitimą studentų kalboje.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) aprašyti neologizmų rūšis kilmės ir normos požiūriu;
- 2) apžvelgti studentų vartojamus neologizmus normos požiūriu.

Tyrimo objektas – studentų kalba.

Tyrimo metodologija. Tyrimui pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija. Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė ir sintezė, studentų apklausa raštu, tyrimo duomenų statistinė analizė. Tyrimo imtis – patogioji. Tyrimo instrumentas sudarytas pačių tyrėjų, remiantis Lietuvių kalbos

naujažodžių duomenynu (2022) ir Svetimžodžių atitikmenų sąrašu (2011).

1. Neologizmų rūšys

Pasak Girčienės (2013), lietuvių kalbos struktūra yra palyginti stabili, daugiau pokyčių patiria vartoseną: vieni žodžiai eina užmarštin, kiti – gimsta. Kalba kinta, nes keičiasi kalbos vartotojų komunikacinės reikmės. Kaičiausiu, atviriausiu kalbos posistemiū laikomas žodynas. Pastarųjų dešimtmečių lietuvių kalbos, kaip ir daugelio kitų kalbų, leksikai būdingas itin didelis kitimas – naujų žodžių, arba kitaip – naujažodžių, srautas. Skiriamos kelios naujažodžių rūšys: 1) naujai pasiskolinti iš kitų kalbų, t. y. turintys svetimą šaknį ir lietuvių kalboje adaptuoti žodžiai (priderinti prie lietuvių kalbos garsinės, kirčiavimo, kaitybos ir rašybos sistemos), pvz.: bačiata, baklava, bitkoinas, kizomba; 2) naujai pasidaryti žodžiai iš lietuvių kalboje jau fiksuotų šaknų, remiantis savo darybos modeliais arba verčiant iš kitų kalbų, pvz.: bėgtakis, dažasvydis, nuožvalga, pasvetainė; 3) nauji žodžiai, atsirandantys jau esamiems lietuvių kalboje žodžiams suteikus naujų reikšmių, pvz.: barakuda, slapukas, stiklainis. Celiešienės (2012) nuomone, plėtojantis mokslui ir technikai, terminologai ne visada suspėja įvardyti nuolat atsirandančių naujų sąvokų. Sukurti tiek naujų terminų yra gana sunku, todėl terminizacija tampa vienu pagrindinių terminijos šaltinių, kai bendrinės kalbos žodžiai perkeliama į konkrečią mokslo sritį ir tampa jos terminais arba vienos srities terminas perkeliama į kitas sritis. Kalbant apie naujažodžius, svarbu apibrėžti, kokio laikotarpio žodžiai laikomi naujais. Atrenkant duomenis taikomas naujažodžių teorijoje ir praktikoje pripažintas kriterijus – žodžių ir jų reikšmių fiksavimas žodynuose: jeigu atraminiais laikomuose žodynuose kokių žodžių ar jų reikšmių nėra, jie paprastai būna naujažodžiai. Tokie nauji žodžiai atsiranda kaip morfeminės žodžių darybos rezultatas.

Atsižvelgiant į vartojimo paskirtį, paprastai skiriami du naujadarų tipai: termininiai, dar vadinami referentiniais, būtiniais, ir stilistiniai, dar vadinami ekspresiniais, fakultatyviaisiais, okaziniais, situaciniais, autoriniais (Girčienė, 2005; 2006). Pastarieji į tekstą įtraukiami stilistiniais sumetimais – ne tiek dėl poreikio įvardyti naują realiją, kiek dėl noro pasakyti išraiškiau, siekiant naujesnės, ekspresyvesnės kalbinės raiškos. Taigi, palyginti su termininiais naujadaramais, kuriems svarbiausia referentinė, arba informacijos perdavimo, funkcija (lemiamas veiksnys – naujų realijų įvardijimo poreikis), stilistiniams naujadarams itin svarbi emocinė ekspresinė funkcija (lemiamas veiksnys – naujesnės, ekspresyvesnės raiškos poreikis). Pirmieji yra dėl objektyvių priežasčių atsirandantys žodžiai ir priklauso dalykinei kalbos vartojimo sričiai, o antrieji sukuriama dėl vienokių ar kitokių stilistinių sumetimų ir priklauso meninei kalbos vartojimo sričiai. Girčienės (2013) nuomone, stilistiniai naujadarai, kaip pavienės vartosenos reiškiniai, anksčiau buvę būdingi grožinei literatūrai ir tautosakai, iš dalies – publicistikai, taip pat šnekamajai kalbai, vis labiau skverbiasi ir į kitas vartosenos sritis. Visuotiniam tokių naujadarų diskursui galimybes sudarė interaktyvusis internetas, komunikacijos specialistų laikomas pagrindine viešąją ir privačiąją erdves susiejusia naująja medija.

Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne naujažodžiai suskirstyti atsižvelgiant į dvejopus – tipo ir formos – požymius (1 lentelė).

Girčienės (2007) nuomone, nemaža dalis naujųjų skolinių, dažnai – įvairių sričių terminai, perėję vartosenos ir kodifikacijos filtrus, papildoma bendrinės lietuvių kalbos žodyną, tampa norminiai, pvz.: internetas, modemas (komp.), lobizmas, reitingas (polit.), euras, faktoringas (ekon.), aikido, taichi (sport.), pica, sušis (kul.). Tokių skolinių norminimą lemia tinkamiausios lietuviškos perrašos paieška, plg. vartosenoje aptinkamus to paties skolinio, įvardijančio nacionalinį japonų patiekalą iš žuvies, ryžių ir kt. produktų, raiškos variantus: sushi, sushy, sush 'i, sushis, suši ir norminę – adaptuotą formą sušis (Kalbos patarimai, 2002).

Prie lietuvių kalbos sistemos prisitaikę atitikmenų neturintys skoliniai laikomi norminiais. Tokie skoliniai dažniausiai įvardija (iš dalies) naujas realijas, užpildo žodyno spragas – jie yra pasiskolinti dėl poreikio įvardyti naujas realijas ir sąvokas ir poreikio išryškinti reikšmės skirtumus, kai naujos ir senos sąvokos turinys sutampa tik iš dalies, o tekste atlieka referentinę (informacijos perdavimo) funkciją. Tyrimai rodo, kad būtent dėl šių priežasčių į lietuvių kalbą, kaip, beje, ir į kitas kalbas, ateina daugiausia skolinių (Vaičekauskienė, 2004).

Tipas:		Žodis	Žodžių junginys	Santrumpa
naujai skolinta	šaknis	aftepartis, harajuku, loftas, loftininkas, nerdai, orzotas, paneuropinis, selfis	aštanga joga, caffe crema, exit pool	VIP'as
	citata	acquis, bob, meh, nude, realpolitik, wowza	red carpet, on-line, bla bla bla, white tie	OMG, LED, LGBTI, IT, P2P
naujai pasidaryta (sukurta arba išversta)		afrolietuvis, dvirtakis, bjauradaras, naktiraštis, gamyklabutis, keistonomika, įspirtukės, darbastogos, projektažmogis	taksi batai, juodasis penktadienis, automobilinis namelis, žaibiškas sambūris, galvų mrdžioklė, kelių erelis	Eur, LEZ, AiG
nauja reikšmė		ambasadorius, bebras, krokodilas, dulksna	Briuselio kopūstai	–
atnaujinta (atgiję)		ateitininkas, mauduolis, velyknaktis, lietuvija, valdžiūnas	darbo birža	–

Šaltinis: Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas, 2022

Remiantis ilgametėmis leksikos gryninimo tradicijomis, naujųjų skolinių plitimą stengiamasi riboti – daliai jų mėginama ieškoti lietuviškų atitikmenų. Dažnai vienam skoliniui pasiūlomas ne vienas atitikmuo, todėl kurį laiką vartosenoje gali funkcionuoti net keliolika tos pačios realijos pavadinimų – skolinys ir įvairūs jo atitikmenys, pvz.: baneris (banner'is, banner) – reklamjuostė, reklaminė juosta, reklaminis skydelis, (judantis) reklamos paveikslėlis, reklaminis paveikslėlis, reklaminė antraštė, reklaminė užsklanda, kaičioji reklama ir kt. Vartosenai nusistovėti, t. y. realiajai normai atsirasti reikia laiko – nelygu esamų skolinio atitikmenų skaičius, tinkamumas, įvardijamos realijos svarba visuomenei, skolinio vartosenos tradicija ir kt. Kol galutinai įsigali vienas kuris leksikos variantas, tekstuose greta lietuviško pavadinimo aiškumo sumetimais dažnai pateikiamas ir pirminis, skolintas (Girčienė, 2007). Jeigu vienam kuriam atitikmeniui pavyksta įsitvirtinti, skolinys ilgainiui išnyksta iš viešosios rašytinės vartosenos, pvz., mėšainis išstūmė hamburgerį, elektroninis paštas – e-mail, rėmėjas – sponsorį ir kt. Skoliniai, turintys vartosenos priimtus atitikmenis, kalbos kultūros požiūriu laikomi nenorminiais.

Kaip ir anksčiau aptarti atitikmenų neturintys norminiai skoliniai, taip ir turintys vieną įsigalėjusį atitikmenį svetimžodžiai dažniausiai įvardija (iš dalies) naujas realijas. Dalis iš jų įgiję lietuviškus atitikmenis kurį laiką gali būti vartojami kaip pastarųjų palydovai, atlikti metalingvistinę, aiškinamąją funkciją. Ir norminiu skoliniu, neturinčiu atitikmens, prisitaikiusiu prie lietuvių kalbos sistemos, ir nenorminiu skoliniu, turinčiu tinkamą atitikmenį, naujasis skolinys tampa ne iš karto tik pasirodęs vartosenoje. Kalbos sistemai tinkamiausios (norminimas) ir visuomeniškai tikslingiausios (vartosenos atranka) normos paieškos gali trukti ne vienerius metus. Taigi net ir tokie skoliniai, kurių santykis su norma ilgainiui tampa visiškai aiškus, kalbos praktikams kurį laiką gali kelti sunkumų, jau nekalbant apie paprastus kalbos vartotojus, nesekančius kalbinių naujienų: pervadinta realija adresato gali būti neatpažinta, tekstas (iš dalies) neatkoduotas (Girčienė, 2006).

2. Norminių ir nenorminių neologizmų paplitimas studentų kalboje

Empirinio tyrimo metu buvo apklausta 200 „X“ kolegijos pirmakursių, dar nestudijavusių Specialybės kalbos kurso. Tyrimas atliktas 2021 m. rugsėjo mėn. pradžioje. Tyrimo tikslui ir uždaviniams pasiekti buvo parengtos anketos, kurias sudarė 5 ir 15 žodžių. Pirmąją anketa buvo siekiama išsiaiškinti, kuriam žodžiui studentai teikia pirmenybę – lietuviškam naujažodžiui ar skoliniui, kuris įteisintas rekomendaciniame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos svetimžodžių atitikmenų sąrašė (2011) greta lietuviškų atitikmenų. Taigi tyrimui pasirinkti tik norminiai svetimžodžiai, turintys vartotiną lietuvišką atitikmenį. Antroje anketoje pasirinktos dažnai viešojoje vartosenoje pasitaikančios neteiktinos svetimybės (remtasi neteiktinų svetimybės sąrašu iš 2013 m. „Kalbos patarimų knygos „Leksika: skolinių vartojimas“ leidimo).

2 lentelė. Naujažodžių ir skolinių, kurie įteisinti rekomendaciniame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Svetimžodžių atitikmenų sąrašė (2011) greta lietuviškų atitikmenų, vartoseną studentų kalboje

Žodis	Kiek procentų studentų vartoja?	Žodis	Kiek procentų studentų vartoja?
daugiarūžis	0	rizotas	100,0
pogrindžio kultūra	0	andegraundas	100,0
ispaniška trintinė	0	gaspačas	100,0
orinukas	0	morengas	100,0
kavos virėjas, kavavirys	5	baristas, -ė	95,0

Šaltinis: sudaryta autorių, 2022

Apklauso rezultatai leidžia teigti, kad lietuviški naujažodžiai visiškai nukonkuruojami skolinių, įteisintų rekomendaciniame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos svetimžodžių atitikmenų sąrašė.

Antrąja anketa siekta išsiaiškinti, ką respondentai renkasi – naujažodį ar neteiktiną svetimybę. Toliau pateikti klausimo „Kurį žodį vartojate (teikiate pirmenybę)?“ rezultatai procentais.

3 lentelė. Naujažodžių ir nevertotinių svetimybų vartoseną studentų kalboje

Žodis, žodžių junginys	Kiek proc. studentų vartoja?	Žodis	Kiek proc. studentų vartoja?
pritariamasis vokalas	68,3	bekvokalas	31,7
tinklaraštininkas, tinklaraščio rašytojas	20,0	blogeris	80,0
galutinis terminas	68,3	dedlains	31,7
kompiuterinių žaidimų žaidėjas	50,0	geimeris	50,0
programišius, programavimo austruolis	23,3	hakeris	76,7
įtakdarys, nuomonės formuotojas	50	influenceris	50,0
ugdomas vadovavimas	15,0	kaučingas	85,0
vadovas ugdytojas, ugdantysis vadovas	15,0	kaučeris	85,0
perdains	5,0	koveris	95,0
patiktukas	8,3	laikas	91,7
nešiojamasis kompiuteris	50,0	laptopas	50,0
ilgoji riedlentė, ilgalentė	20,0	longbordas	80,0
garinti, rūkyti elektronines cigaretes	76,7	veipinti	23,3
jutiklis	68,3	sensorius	31,7
snieglentė	83,3	snoubordas	16,7

Šaltinis: sudaryta autorių, 2022

Remiantis lentelės duomenimis, galima teigti, kad klausimyne pateiktus naujažodžius neretai nukonkuruoja neteiktinos svetimybės: blogeris (80,0 proc.); hakeris (76,7 proc.); kaučingas (85,0 proc.); kaučeris (85,0 proc.); koveris (95,0 proc.); laikas (91,7 proc.); longbordas (80,0 proc.).

Lyginant pirmosios ir antrosios apklausų raštu duomenis galima teigti, kad 30 proc. pateiktų naujažodžių studentų kalboje gerokai populiariesni už nevertotinas svetimybes, tačiau visi tyrime pateikti norminiai svetimžodžiai nukonkuruoja jų lietuviškus atitikmenis.

Išvados

1. Kalba kinta, nes keičiasi kalbos vartotojų kalbiniai poreikiai. Pastebimiausiai į politinius, ekonominius, socialinius, kultūrinius visuomenės gyvenimo pokyčius atsiliepia leksika: vartosenoje kasdien atsiranda naujų žodžių, įvardijančių naujas realijas, reiškiančių naujas sąvokas. Atsižvelgiant į vartojimo paskirtį paprastai skiriami termininiai ir stilistiniai naujadarų tipai. Nemaža dalis naujųjų skolinių, dažnai – įvairių sričių terminai papildo bendrinės lietuvių kalbos žodyną, tampa norminiai. Skoliniai, turintys vartosenos priimtus atitikmenis, kalbos normų požiūriu laikomi nenorminiais.

2. Neologizmų paplitimui studentų kalboje atskleisti buvo atliktas empirinis tyrimas. Apklauso rezultatai leidžia teigti, kad studentų kalboje lietuviški naujažodžiai visiškai nukonkuruojami skolinių, įteisintų rekomendaciniame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos svetimžodžių atitikmenų sąrašė. Naujažodžio ar neteiktinos svetimybės pasirinkimas rodo, kad beveik pusę klausimyne pateiktų lietuviškų naujažodžių nukonkuruoja neteiktinos svetimybės. Lyginant pirmosios ir antrosios apklausų raštu duomenis galima teigti, kad 30 proc. pateiktų naujažodžių gerokai populiariesni už nevertotinas

svetimybės, tačiau visi tyrime pateikti norminiai svetimžodžiai nukonkuruoja jų lietuviškus atitikmenis. Taigi galima daryti išvadą, jog studentų kalboje labai paplitę norminiai neologizmai, o nenorminiai vartojami perpus rečiau.

Literatūra

1. Aleksaitė, A. (2018). Ypatybių pavadinimai „Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-02]. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/77567>.
2. Aleksaitė, A. (2019). Emocinė-ekspresinė leksika Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne–naujadarų radimosi aplinkybės ir darybos būdai [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-02]. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/83218>.
3. Celiešienė, V. (2012). Kompiuterijos naujažodžiai tinklaraštininkų kalboje [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-06]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367183767626/J.04~2012~1367183767626.pdf>.
4. Girčienė, J. (2005). Neologizmų integracija į tekstą. Žmogus ir žodis, nr. 7, P.79–80.
5. Girčienė, J. (2007). Naujųjų skolinių vartoseną: kalbos kultūros ir stilistikos takoskyra [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-06]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367165924642/J.04~2007~1367165924642.pdf>.
6. Girčienė, J. (2011). Naujažodžiai su dėmeniu tinkl- [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-10]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367181196249/J.04~2011~1367181196249.pdf>.
7. Girčienė, J. (2013). Stilistiniai naujadarai internete [interaktyvus]. [žiūrėta 2022-10-20]. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:8815720/datastreams/MAIN/content#page=79>.
8. Kalbos patarimai. Kn. 1: Gramatinės formos ir jų vartojimas.(2002). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
9. Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas. (2022), [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-12]. Prieiga per internetą: <https://ekalba.lt/naujazodziai/naujienos>.
10. Miliūnaitė, R. (2008). Dėl kalbos kultūros mokymo [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-15]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367165969603/J.04~2008~1367165969603.pdf>.
11. Miliūnaitė, R. (2020). Neologijos terminija ir Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyno praktika [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-15]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2020~1612016021891/J.04~2020~1612016021891.pdf>
12. Murmulaitytė, D. (2021). Naujažodžių darybos ir morfemikos tyrimų perspektyvos (lietuvių kalbos naujažodžių duomenyno atvejis)[interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-15]. Prieiga per internetą: <http://lki.lt/wp-content/uploads/2021/12/Daivos-Murmulaitytes-monografija.pdf>.
13. Svetimžodžių atitikmenų sąrašas su paaiškinimais. (2011), [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-12]. Prieiga per internetą: <https://vlkk.lt/aktualiausias-temos/svetimzodziu-atitikmenys/svetimzodziu-atitikmenu-sarasas-su-paaiskinimais>.
14. Tarptautinių žodžių žodynas. (2013), [interaktyvus]. [žiūrėta 2021-09-12]. Prieiga per internetą: <https://tzz.lt/>.
15. Vaicekauskienė, L. (2004). Naujųjų lietuvių kalbos svetimžodžių norminimo teorija ir praktika. Daktaro disertacija, Vilnius.
16. Vladarskienė, R. (2021). Leksikos pokyčiai administracinėje lietuvių kalboje [interaktyvus].

PREVALENCE OF NORMAL AND ABNORMAL NEOLOGISMS IN STUDENTS' LANGUAGE

Aušra Didjurgienė, Giedrutė Grigonienė

Summary

The article aims at discussing neologisms or new words – the newest lexical layer in Lithuanian language – their types and prevalence in students' language. Speaking about neologisms, it is important to define what period words are considered new words. When selecting data, the criteria applied in the theory and practice of new words was used-fixing of words and their meanings in dictionaries. If the words and their meanings are not fixed in basic dictionaries, they are considered to be new words.

The research of students' language showed the abundance of different words from other foreign languages in use. However, for some foreign words Lithuanian equivalents and substitutes are found. In order to make language expressive, students often use for that purpose new words. The use of normative and abnormal neologisms in students' language are analysed in the article. The aim of the article is to analyse the prevalence of normal and abnormal neologisms in students language. Research objectives: a) describe types of neologisms from the point of view of origin and form; b) survey the neologisms used by students in terms of norm. Research object–students' language.

Language is changing due to the change of communicative meanings of language users. The most significantly political, economical, social, cultural changes of society life are reflected in lexics: every day new words come in use naming new realia, meaning new concepts. During recent decades big changes are characteristic to Lithuanian lexics as well as to many other language lexics- plenty of new words appear. There are several types of new words: 1) borrowed from other languages, having inorganic root and adapted to Lithuanian phonetic, stress, inflexion and spelling system; 2) newly designed words from Lithuanian roots, based on individual models or translating from other languages; 3) new words which are already existing words but with a new meaning. According to the usage, new words are divided into terms and stylistic types. Terminologists not always manage to create new concepts alongside with rapid development of science and technologies. It is difficult to create so many new terms, so the process of terminisation becomes the main source of terms, when general language words are transferred to the particular science area and become terms or a term from one science area is transferred to another. Such words result from morphemic word building. According to their usage, there are two types of new words: terms also called indispensable, and stylistic also called expressive or optional/facultative. The latter are used in the text for stylistic purposes- not due to the need to name a new realia, but just to make the sentence more interesting and expressive. So new words-terms have the main function of conveying information, while for stylistic new words the main function is emotional expression. Some new borrowed words, most often terms of different science areas are included into dictionary of general Lithuanian language. Borrowed words with usage equivalents are considered to be abnormal from the point of view of language culture.

Empirical research results demonstrated that in students language borrowed words recommended in the list of equivalents by the State Commission of Lithuanian Language dominate over Lithuanian new words. The choice of a new word or not recommended foreign word shows that new words in the questionnaire are often outrivalled by not recommended foreign words. Comparing the results of the first and the second written surveys it can be stated that half of the given neologisms are much more popular than unusable foreign words. However, only 50 percent of abnormal neologisms are used more often than recommended borrowed words.

Key words: neologisms, new borrowed words, new derivatives, new meanings of words, students' language.